

Arbejdsrettens dom af 10. november 2015

I sag nr.: AR2015.0105

Lærernes Centralorganisation
(advokat Peter Breum)
mod
Moderniseringsstyrelsen
for
Skole X
(Kammeradvokaten ved advokat Niels Banke)

Dommere: Kim Bruhn-Petersen, Jens Harboe, Tina Reissmann, Benny Rosberg, Jytte Scharling (retsformand), Karsten Thystrup og Bo Vistisen.

Sagen vedrører, om Skole X har misbrugt sin ledelsesret. Det er herved spørgsmålet, om Skole X har anvendt opsigelse af individuelle aftaler om beboelse af tjeneste- og lejeboliger som pressionsmiddel for at gennemtvinge en lokal aftale om fravigelse af de overenskomstmæssige vilkår for udførelse af rådighedstjeneste.

Påstande

Klager, Lærernes Centralorganisation, har nedlagt påstand om, at indklagede skal betale en efter Arbejdsrettens skøn fastsat bod.

Indklagede, Moderniseringsstyrelsen for Skole X, har påstået frifindelse.

Sagsfremstilling

I sommeren 2014 opstod der tvist mellem Frie Skolers Lærerforening og ledelsen af Skole X om vilkårene for at bebo leje- eller tjenesteboliger på efterskolen. Tvisten vedrørte opgørelsen af arbejdstiden for rådighedstjeneste for lærere med bopæl på skolen. Da der ikke blev opnået enighed mellem parterne, opsagde skolen den 8. september 2014 to af lejemålene.

Det er ubestridt, at det på Skole X forud for vedtagelsen af lov nr. 409 af 26. april 2013 om forlængelse og fornyelse af kollektive overenskomster og aftaler for visse grupper af ansatte på det offentlige område (herefter lov nr. 409) var fast praksis, at det var et vilkår for at bo i skolens tjeneste- og lejeboliger, at lærerne deltog i skolens rådighedsordning. Vilkårene for rådighedsordningen er beskrevet i tjenesteplanen for 2013 – 2014:

”22. Nattilsyn

a) Rådighedsvagt

På hverdage varetages nattilsynet som tilkaldevagt på skift af de lærere og forstanderen, som bebor skolens tjenesteboliger. Ved tilkaldelse/vækning tildeles læreren 6 timer. Såfremt tilkaldelse ikke sker, tildeles ingen timer. Nattilsyn i weekends varetages som på hverdage. Dog varetager weekendvagterne tilsynet, såfremt ingen af de på skolen boende lærere er hjemme. En weekendvagt, der har tilsyn i skolens seng, tillægges 6 timer pr. nat. Varetagelse af nattilsyn i weekends aftales på de ordinære lærermøder. Rådighedsvagten er lokalaftalt.”

Ved lov nr. 409 blev de gældende lokalaftaler, herunder Skole Xs regler for rådighedsvagten, ophævet. Det fremgår således af lovens bilag 3 om ændringer i overenskomster og aftaler på det statslige område, at organisationsaftale for ledere, lærere og børnehaveklasseledere ved frie grundskoler samt efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler med tilhørende protokollater om arbejdstid blev ændret bl.a. således for så vidt angår arbejdstid:

”§ 2 Arbejdstid

De ansatte følger den til enhver tid gældende aftale om arbejdstid for tjenestemænd i staten, jf. dog stk. 2-5
...”

”§ 15 Lokalaftaler mv.

Lokalaftaler, herunder individuelle aftaler, og kutymer om anvendelse af arbejdstiden ophæves.
...
Ændringerne har virkning fra den 1. august 2014.”

De regler, der gjaldt for lærernes arbejdstid, var herefter aftale om arbejdstid for tjenestemænd i staten af 27. juni 2008. Heraf fremgår bl.a.:

”Lokalaftaler

§ 3. Aftalens bestemmelser kan fraviges eller suppleres ved lokal aftale inden for de rammer, der er fastsat i arbejdsmiljølovgivningen og aftalen om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden.

Stk. 2. Lokalaftaler indgås af de enkelte ministerier eller dem, de bemyndiger hertil, og vedkommende forhandlingsberettigede organisationer eller dem, de bemyndiger hertil.

...

Arbejdstidsopgørelsen

§ 7. Den præsenterede arbejdstid opgøres således:

...

4. Rådighedstjeneste i hjemmet medregnes med 1/3 og rådighedstjeneste på arbejdsstedet med 3/4.

..."

Om arbejdstiden fremgår endvidere af protokollat om arbejdstid mv. for lærere ved efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler af 24. marts 2014, bilag B:

"§ 9. Kostskoletilsyn

...

Stk. 2. Ved rådighedstjeneste mellem kl. 23.00 og kl. 7.00 medregnes tiden med 1/3 af arbejdstimetallet, når læreren kan opholde sig i eget hjem, og med 3/4, når læreren har pligt til at tage natophold i vagtværelse på skolen.

...

§ 13. Arbejdstid

De ansatte følger den til enhver tid gældende aftale om arbejdstid for tjenestemænd i staten, jf. dog stk. 2-4."

Skole X gentog i årsplanlægningen for 2014/2015 med få ændringer de vilkår for rådighedsvagten, der fremgik af tjenesteplanen for 2013 – 2014:

"22. Nattilsyn

a) Rådighedsvagt

På hverdage varetages nattilsynet som tilkaldsvagt på skift af de medarbejdere og forstanderen, som bebor skolens tjenesteboliger. Ved tilkaldelse/vækning tildeles læreren 6 timer. Såfremt tilkaldelse ikke sker, tildeles ingen timer.

Nattilsyn i weekends varetages som på hverdage. Dog varetager weekendvakterne tilsynet, såfremt ingen af de på skolen boende lærere er hjemme. En weekendvagt, der har tilsyn i skolens seng, tillægges 6 timer pr. nat.

Hvis en medarbejder ikke ønsker at deltage i rådighedsvagten på ovenstående vilkår fritages vedkommende."

Om vilkårene for at bebo en tjeneste- eller lejebolig

Vilkårene for at bebo en tjeneste- eller en lejebolig på f.eks. en efterskole følger af cirkulære nr. 32 af 16. marts 1989 om tjeneste- og lejeboliger. Af cirkulærets § 2 fremgår, at en tjenstemands pligt til at fraflytte boligen skal fremgå af en aftale mellem styrelsen og tjenstemanden, hvor også eventuelle særlige vilkår for benyttelse af boligen skal oplyses. Aftale om beboelse af en lejebolig kan efter § 35 bringes til ophør med 3 måneders varsel, medmindre andet aftales. Efter § 37 er varslet for tjenesteboliger 6 måneder.

Om skolens opsigelse af lejemål

Lærerne A og B boede begge i en lejebolig på skolen. Lærer A blev ansat den 1. august 2008. Af et tillæg til ansættelsesaftalen af 16. november 2011 fremgår, at hun fik stillet en lejebolig til rådighed. Der er ikke i tillægget fastsat særlige vilkår for boligen. Lærer B blev ansat den 1. august 2012 og fik stillet en lejebolig til rådighed i henhold til mundtlig aftale. Lærer C havde en tjenestebolig på skolen.

I foråret 2014 opstod der uenighed mellem de tre lærere og Skole X om vilkårene for at deltage i rådighedsvagten. De tre lærere ønskede således at deltage i rådighedsvagten på de vilkår, der var gældende efter overenskomsten, mens Skole X ønskede at fortsætte ordningen, som den havde været efter den tidligere gældende lokalaftale, der var beskrevet i tjenesteplanen for 2013 – 2014. Der var en dialog mellem parterne, og den 26. juni 2014 fremsendte skolens daværende forstander, D, følgende mail til de ansatte, der havde tjeneste- eller lejeboliger på skolen:

”Til beboerne på Skole X

Der er opstået en uenighed om vilkårene for at bo i boligerne på skolen. Det har hidtil været således, at beboerne – E undtaget – har deltes om rådighedsvagterne om natten, og det er blevet aflønnet med 6 timer pr. gang, hvis man er blevet forstyrret og med ingenting, hvis man ikke bliver forstyrret. Vi har i år hver haft vagttelefonen i 5 eller 6 uger, og F har taget dobbelt op af vagter.

For tre læreres vedkommende har det været en lokalaftale, mens det for os andre har været individuelle aftaler.

Rådighedsvagterne er den eneste forpligtelse, der er forbundet med at bo i boligerne, og der har været kompenseret for generne ved denne opgave med, at vi

bor på nogle favorable økonomiske vilkår, der langt opvejer den tid, som man har krav på efter reglerne både før og efter den august 2014. Det er ikke odiøst eller skruebrækkeri at indgå den slags aftaler. Det anbefales direkte af Moderniseringsstyrelsen.

Jeg har regnet på det for mit vedkommende. Jeg har haft vagttelefonen i 5 uger og er blevet vækket 4 gange. Det ville på overenskomstens betingelser samlet set have givet mig 99,5 timer, hvor jeg nu kun har fået 24 timer. Det ville give en økonomisk gevinst på ca. 15.000 – 20.000 kr. før skat, hvis jeg var lønnet efter reglerne. Hvis man ser på min husleje og de øvrige økonomiske fordele, jeg har af at bo på skolen, ville jeg med en markedshusleje, skulle betale mindst 40.000 kr. mere om året efter skat for at bo i et tilsvarende hus ude i byen. Det er ikke usædvanligt for tjenesteboliger, som jeg bor i, fordi jeg er forpligtet til at bo på skolen. Men det er usædvanligt for lejeboliger, som alle I andre bor i.

Jeg har ingen interesse i, at der bliver pillet ved den aftale, hverken for mig selv eller for nogen andre på skolen, så selv om jeg synes, at vagttelefonen er træls, så lever jeg med den.

Nu er lærernes arbejdstidsregler blevet ændret, og alle lokalaftaler bortfalder. Der skal derfor indgås aftaler med hver enkelt lærer om betingelserne for rådighedsvagten. Alle tre lærere har meddelt, at de ikke ønsker at deltage i rådighedsvagten på de vilkår, som foreligger. Jeg har prøvet at udforske, om der er andre muligheder. Det er der ikke. Lærer A er ikke blevet spurgt endnu, men både lærer B og C har meddelt, at de kun ønsker at tage del i rådighedsvagten, hvis det bliver som reglerne foreskriver. Hvis jeg har forstået det rigtigt skyldes det, at de vægter tid over penge, og det skal selvfølgelig respekteres.

Samtidig er jeg nødt til at agere, så deres prioriteringer ikke får konsekvenser for alle, der bor på skolen, for udgangspunktet er, at de samlede udgifter til rådighedsvagten ikke skal øges. Ej heller skal belastningen på enkelte medarbejdere være større.

Den enkleste løsning ville være at sætte huslejen op til noget mere realistisk for dem, der vil have arbejdstid efter reglerne, og så bruge gevinsten herfra til at betale deres rådighedsvagt med.

Problemet er bare, at hvis huslejen for lærer B hus bliver sat op, så bliver den det også for mit, Gs og Es huse, fordi husene er ens – og således også for H/As og I/Ss. Og hvis huslejen for et hus først er sat op, så kan den ikke sættes ned igen, bare fordi en ny beboer flytter ind.

Så jeg ser ikke anden mulighed for at sikre, at lærer B og Cs beslutning ikke skal påvirke alle os andre og eventuelt fremtidige beboere, end at det gøres til en betingelse for at kunne bo på skolen, at man deltager i rådighedsvagten på vilkår, som ligner, det vi har nu. Det vil jeg indstille til bestyrelsen, som skal tage en beslutning og som har punktet "tjenesteboliger" på deres dagsorden den 29. august.

Fordi situationen er uafklaret ved skoleårets begyndelse, udarbejder jeg en midlertidig vagtplan for de første to måneder af skoleåret, som omfatter de beboere, der har individuelle aftaler. Hvis der er kommentarer til dette, vil jeg have dem inden udgangen af uge 27.”

Der blev ikke opnået enighed mellem parterne, og spørgsmålet blev herefter drøftet på et bestyrelsesmøde den 29. august 2014. Af referatet for bestyrelsesmødet fremgår, at det blev besluttet, at det var en betingelse for at bo på skolen, at man accepterede at deltage i ordningen på de vilkår, der havde været gældende tidligere, og at medarbejdere, der ikke ønskede dette, skulle fraflytte deres boliger.

Der blev som følge heraf den 8. september 2014 sendt opsigelser af lejemålene til lærer B og C. Lærer A havde valgt foreløbigt at deltage i rådighedsordningen på de vilkår, der havde været gældende forud for 2014. Af opsigelsen til lærer B fremgår bl.a.:

”Bestyrelsen har på sit møde fredag den 29. august 2014 besluttet, at det er en betingelse for at bo i medarbejderboligerne på Skole X, at man fortsat deltager i nattevagten på de vilkår, der var lokalaftalt ind til 31. juli 2014.

Jeg har forstået, at du ikke ønsker dette. Derfor skal jeg bede dig om at fraflytte boligen på ... med udgangen af december 2014. Du bor på lejevilkår, og der er derfor tre måneders opsigelse på boligen fra både din og skolens side. Skolen er villig til at se bort fra dette varsel, hvis du ønsker at flytte tidligere. Skolen er også villig til at ændre fraflytningstidspunktet en måned eller to den anden vej, hvis der er behov for dette.”

Opsigelsen af lærer Cs lejemål svarer stort set til den opsigelse, der blev sendt til lærer B:

”Bestyrelsen har på sit møde fredag den 29. august 2014 besluttet, at det er en betingelse for at bo i medarbejderboligerne på Skole X, at man fortsat deltager i nattevagten på de vilkår, der var lokalaftalt ind til 31. juli 2014.

Jeg har forstået, at du ikke ønsker dette. Derfor skal jeg bede dig om at fraflytte boligen ... med udgangen af marts måned 2015.

Skolen anerkender, at der er lavet en mundtlig aftale med den tidligere forstander om, at din ansættelse var knyttet sammen med din bolig på skolen. Således bor du på tjenesteboligvilkår, og du har derfor 6 måneders opsigelse.

Hvis du ønsker at fraflytte tidligere, er der fra din side 3 måneders opsigelse. Skolen er villig til at se bort fra dette varsel.”

Der er efterfølgende indgået en aftale mellem skolen og lærer C om, at han fraflytter boligen den 1. januar 2015 uden at dette havde betydning for hans ansættelsesforhold i øvrigt.

Der har i forlængelse af opsigelserne været en dialog mellem lærernes tillidsrepræsentant og forstander D vedrørende lærer B. Den 18. september 2014 sendte D en mail til tillidsrepræsentanten med bl.a. følgende indhold:

”Jeg har talt med resten af ledelsen om, hvorvidt vi kunne lave den løsning på lærer Bs boligproblem, som du foreslog. Det bliver for svært. Hvis lærer B vil blive boende på ubestemt tid, er han nødt til at komme mig i møde på et eller andet niveau. Jeg kan godt se, at det er svært, når han har meldt så firkantet ud, at der kun er én løsning på problemet, men det er ikke rimeligt andet – over for de andre, der bor her:

Lærer A er enormt presset over nattevagterne, fordi hun er alene med sine drenge og hun tager dem kun, fordi perspektivet er, at hun ellers er nødt til at flytte. E, der aldrig har haft nattevagterne fordi han har så meget andet rådighedsvagt, har frivilligt meldt sig til at deltage i ordningen, ind til der flytter nogen ind, der deltager. F tager i forvejen dobbelt op af nattevagter.

Hvis jeg skal tage hensyn til lærer B så skal det være ford, at hensynet til ham skal gå frem for hensynet til lærer A, E, F og H, og det har jeg ikke fået de gode grunde til. (Jeg hører kun, at han ikke vil tage vagterne, fordi han finder aflønningen urimelig). Derfor skal der så hurtigt som muligt flytte nogen ind, som tager deres del af vagterne, og det kommer ikke til at ske, så længe lærer B (og lærer C) bor i husene.”

Lærer B opsagde sin stilling i slutningen af september 2014.

Der blev den 24. oktober 2014 afholdt møde mellem Frie Skolers Lærerforening og Skole X. Det fremgår af referatet, at skolen anerkendte, at kostskoletilsynet er omfattet af organisationsaftalen, og at der skal indgås en lokalaftale med skolens tillidsrepræsentant, hvis der skal ske aflønning på anden måde end efter overenskomstens bestemmelser. Skolen orienterede om, at hvis der ikke kunne indgås en aftale på niveau med tidligere, ville lærerne blive opsagt fra boligerne.

På baggrund af Lærernes Centralorganisations fællesmødebegæring af 20. november 2014 blev der den 9. december 2014 afholdt fællesmøde mellem Lærernes Centralorganisation og Moderniseringsstyrelsen.

Forklaringer

Lærer B har forklaret bl.a., at han uopfordret søgte en lærerstilling på Skole X, fordi han har en fodboldmæssig baggrund, og fordi han var interesseret i at arbejde på en efterskole.

Skole X er en stor skole. Der er ca. 20 elevhuse, der hver huser 16 elever, og to store fællesbygninger. Der er ca. 300 elever på skolen og 30 lærere, ligesom der er tilknyttet pedeller og køkkenpersonale.

Det første skoleår, hvor han var ansat, 2012, boede han i Odense. Han er gift og har 3 børn. Hans hustru arbejder som jordemoder og har skiftende vagter. Da der blev en bolig ledig på skolen var han interesseret, fordi det ville være nemmere at få deres hverdag til at hænge sammen ved at bo på skolen. De solgte derfor deres hus i Odense og hele familien flyttede ind i boligen på skolen. Boligen var placeret i udkanten af skolens grund lige ved siden af et af elevhusene, alene adskilt fra elevhuset ved et plankeværk.

Han fik ikke på noget tidspunkt en lejekontrakt, selv om han flere gange bad både skolens administrator og forstander om det. Der blev heller ikke lavet et tillæg om lejebolig til hans ansættelseskontrakt. Da han flyttede ind, orienterede forstanderen ham mundtligt om, at rådighedsvagten var en del af det at bo på skolen.

Han havde rådighedsvagt en uge ad gangen. Vagtordningen indebar, at han mandag formiddag fik udleveret en mobiltelefon, som han beholdt til den kommende mandag. I tidsrummet fra kl. 23.00 til kl. 7.00 var han forpligtet til at holde telefonen tændt. Rådighedsvagten betød også, at han var nødt til at være hjemme, når han havde vagt.

Han ved ikke, hvordan den tidligere gældende lokalaftale var blevet til, men det var en del af pakken, da han flyttede ind på skolen. Lokalaftalen faldt bort med i forbindelse med lov nr. 409, og da han modtog efterskolens årsplanlægning for 2014 – 2015 bemærkede han, at han efter pkt. 22 ville kunne fritages for rådighedsvagten. Han overvejede sine muligheder og tilkendegav over for skolens ledelse, at han alene ønskede at deltage i vagtordningen, hvis det skete på de vilkår, der gjaldt efter loven. Der var ikke indgået en ny lokalaftale, og han ønskede ikke at efterkomme skolens krav om at indgå i rådighedsvagten på de tidligere gældende vilkår. Forstanderen, D, svarede dagen efter, at hun undrede sig over hans beslutning, og de

holdt møde den 19. juni 2014. Ds tilkendegivelser på dette møde svarede til hendes mail af 26. juni 2014. Hun gennemgik beregningen af, hvor stor en økonomisk fordel han havde ved at bo i en lejebolig på skolen. Hun tilkendegav endvidere, at skolen ville sætte huslejen op, hvis han ikke ønskede at fortsætte i rådighedsvagten på vilkår svarende til den tidligere lokalaftale. Der var ingen konklusion, da han forlod mødet.

Han ville gerne være blevet på skolen, men da han modtog opsigelsen af lejemålet, søgte han et andet job. Han ønskede ikke at blive på skolen, når han ikke kunne bo der med sin familie. Han flyttede ved udgangen af oktober, og han startede den 1. november nyt job som lærer i Odense Kommune.

J har forklaret bl.a., at han siden 90'erne har været ansat på som lærer på efterskolen. Han er i øjeblikket på orlov. Han bor ikke på skolen og har aldrig gjort det, og han har aldrig deltaget i rådighedsvagten. Han har været tillidsrepræsentant på skolen fra februar/marts 2014.

Rådighedsvagten var en praksis, der havde udviklet sig over årene, men der var ikke tale om en egentlig aftale. Efter lovændringen udleverede skolen en ny årsplanlægning. Han var ikke med til at forhandle vilkårene i årsplanlægningen, og han fik den først samtidig med skolens øvrige lærere. D havde heller ikke drøftet rådighedsvagten med ham.

Da lov nr. 409 trådte i kraft, blev vilkårene for lærerne ændret væsentligt. Samlet set var lovændringen ikke til fordel for lærerne. Efterskolen opsigede to lærere, og elevtallet voksede samtidig med et antal, der svarede til to fuldtids lærerstillinger. Der var derfor samlet fire lærere færre, end det ville have været tilfældet forud for lovændringen.

Han blev involveret i spørgsmålet om rådighedsvagten et stykke inde i forløbet, og han blev først bekendt med Ds mail af 26. juni 2014, efter at den var sendt. Han mente, at det var problematisk, og tog derfor kontakt til D. Opsigelsen af lærer Bs lejebolig ville have direkte konsekvenser for lærer B og hans familie, og han gav derfor D et tilbud om at bakke op om en ny lokalaftale, hvis hun ville finde en løsning for lærer B, så han og familien ikke skulle flytte. Det var hun dog ikke indstillet på, og de nåede ikke frem til en løsning.

Der har ikke været drøftelser om en ny ordning på lokalplan, og D har på intet tidspunkt kontaktet ham med henblik på at forhandle herom. Der har været et enkelt møde med Frie Skolers

Lærerforening, hvor det blev aftalt, at D skulle kontakte ham med henblik på forhandling, men det skete ikke.

Lærer A blev boende i sin tjenestebolig, og, så vidt han ved, har hun skullet registrere sine timer under rådighedsordningen efter loven, indtil der bliver indgået en ny lokalaftale. Han er ikke bekendt med, at der nu skulle foreligge en mundtlig aftale om en ny lokalaftale, der blot afventer udfaldet af denne sag. Han er dog på orlov og er derfor ikke til stede i hverdagen.

K har forklaret bl.a., at han er konsulent i Frie Skolers Lærerforening inden for rådgivning og forhandling. Han arbejder bl.a. med fastsættelse af boligbidrag for tjenesteboliger og lejeboliger. Efter reglerne skal efterskoler stille minimum to boliger til rådighed, men flere efterskoler har mange, og han vil tro, at der i alt er omkring 6-700 boliger af denne karakter.

Fremgangsmåden for fastsættelsen af lejen for en tjeneste- eller lejebolig fremgår af et cirkulære. Ved lejefastsættelsen deltager en repræsentanter for Centralorganisationen, som i dette tilfælde er lærernes Centralorganisation repræsenteret ved Frie Skolers Lærerforening, en særlig sagkyndig og en repræsentant fra skolen. I forbindelse med fastsættelse af markedslejen foretager de en besigtigelse og sammenligner med tilsvarende boliger i området, og man ser på, om der er specielle forhold, der har indflydelse på lejen. Det kan f.eks. være et ulempefradrag, som dækker over, at boligen ligger meget tæt på skolen og eleverne. Det er kun de fysiske forhold, de lægger vægt på. Vilkår om f.eks. rådighedsvagt har ikke indflydelse på boligbidraget, da de kan ændre sig fra år til år.

Hvis skolen finder, at lejen er for høj eller for lav, er der mulighed for at anmode om en re-vurdering. Det er alene de fysiske forhold, der kan give anledning til ændringer. Man foretager normalt ikke en ny vurdering, blot fordi en lejer fraflytter.

L har forklaret bl.a., at han var med til at oprette efterskolen i 1988. Han har været formand for bestyrelsen indtil 1. maj 2015.

Der er krav om, at der skal være mindst to boliger på en efterskole, men det var vigtigt for dem at skabe et godt miljø omkring skolen, og de valgte derfor fra starten at bygge fire boliger. De har senere bygget yderligere to, og der fulgte endnu to boliger med, da de i 2012 købte naboskolen. Der er i dag i alt otte boliger på skolen.

Det har hele tiden været kutyme, at det var en del af det at bo på skolen, at man var omfattet af rådighedsvagten. Huslejen er fastsat i overensstemmelse med reglerne, og det er den almindelige opfattelse, at der er tale om en attraktiv husleje. Det er billigere end at leje et kollegieværelse i Odense. Det har hele tiden været en frivillig ordning, og det var noget mange lærere var interesseret i. Der har derfor ofte været rift om boligerne.

I forbindelse med lov nr. 409 skete der en række ændringer i arbejdstilrettelæggelsen, og skolen havde som følge heraf meget travlt. Også efter de nye lovbestemmelser var der mulighed for at indgå lokalaftaler, og det var derfor en naturlig forventning, at den gamle aftale skulle fortsatte. Den havde ikke været omfattet af konflikten i forbindelse med overenskomstfornyelsen, og ledelsen mente, at det var en særdeles favorabel ordning for lærerne. Der er også i dag en mundtlig aftale med den nye tillidsrepræsentant om, at aftalen skal fortsætte.

Han var i kontakt med D omkring forløbet henover sommeren 2014, og de har drøftet lov nr. 409. Det var bestyrelsens opfattelse, at skolen skulle bruge mulighederne i loven, men den konkrete opgavefordeling blandede de sig ikke i. Det var forstanderens opgave at varetage den daglige ledelse. Bestyrelsen blev dog orienteret om årsplanlægningen og har godkendt den. Han blev hen over sommeren underrettet om, at de tre lærere ikke ønskede at deltage i rådighedsordningen på de gamle vilkår, og det var hans holdning, at skolen måtte genoverveje boligsituationen. Han fik først kendskab til brevet af 26. juni 2014 i forbindelse med bestyrelsesmødet i august 2014, men han var også forud for dette tidspunkt bekendt med refleksionerne i brevet, herunder konsekvenserne for skolen. Det var hans opfattelse, at lærerne nægtede at indgå en lokalaftale på gunstige vilkår. Han ved ikke, hvorfra D havde beregningerne i brevet, men han mente, at det er en realistisk vurdering. Det var en misforståelse fra Ds side, at aftalen skulle indgås med den enkelte lærer. Det er der efterfølgende rettet op på.

De drøftede spørgsmålet på et bestyrelsesmøde i august 2014. Bestyrelsen lægger overordentlig stor vægt på, at skolens økonomi er i orden, og de mente, at de havde pligt til at handle ved ændringer i driften, så de kunne sikre skolens overlevelse. Naboefterskolen gik konkurs i 2012, netop fordi den ikke havde tilstrækkelig stor fokus på økonomien. Skole X er meget veldrevet, fordi de altid er meget påpasselige med økonomistyringen. Bestyrelsen traf beslutningen om opsigelse af lejeboligerne, fordi det ville medføre en betydelig omkostningsstigning for skolen, hvis ikke der kunne tilvejebringes en lokalaftale. Vurderingen af de økonomi-

ske konsekvenser blev foretaget på baggrund af Ds oplysninger, og en øget omkostning på 60.000 kr. ville være væsentlig for skolen. Der var reelt ikke brug for alle otte boliger, og bygningerne kunne bruges til andet formål. Der ville f.eks. kunne indrettes elevboliger eller andet, der kunne sikre skolens vækst og udvikling. D har gjort det, bestyrelsen har bedt hende om. Hun har ikke truet lærerne, men det var bestyrelsens opfattelse, at det ikke var økonomisk forsvarligt at lade lærerne blive boende, hvis de ikke ville indgå i rådighedsvagten på vilkår svarende til de hidtil gældende.

Det har hele tiden været skolens hensigt, at der skulle indgås en ny lokalaftale, der svarede til den tidligere. Indgåelse af en lokalaftale afventer udfaldet af sagen, og i mellemtiden er boligerne udlejet på de vilkår, der fremgår af loven.

H har forklaret bl.a., at han er lærer og har været ansat på efterskolen siden 1994. Han har siden 2012 fungeret som viceforstander.

Han fik i 1998 en bolig på skolen, og i den forbindelse gennemgik den daværende forstander vilkårene for en tjenestebolig med ham. Det var således en forudsætning for at have en tjenestebolig, at man deltog i rådighedsordningen.

Alle otte boliger er i dag udlejet til henholdsvis forstanderen, viceforstanderen, administratoren, chefpedellen, en pedel, to lærere og den tidligere viceforstander, der udfører kontorarbejde. Det er i dag kun ledelsen, der er omfattet af rådighedsordningen, idet de afventer Arbejdsrettens afgørelse. Som ledelse er rådighedsvagten en del af deres arbejdstid, og de modtager ikke løn for at indgå i ordningen.

Han har været med i forløbet på sidelinjen, og han har drøftet de forskellige tiltag med D. Brevet af 26. juni 2014, som han gennemgik med D, inden det blev sendt, opfattede han som en del i en forhandlingsproces, og han var enig med D i, at brevet indeholdt gode argumenter for at indgå en lokalaftale på vilkår svarende til den tidligere gældende lokalaftale. Brevet var i overensstemmelse med skolens økonomiske overvejelser. Det er vigtigt for skolens bestyrelse, at økonomien var god.

Han var med til at indgå den tidligere gældende lokalaftale, da han dengang var tillidsrepræsentant. Den nuværende forstander har ført forhandlinger med den nuværende tillidsrepræsen-

tant. Forstanderen har oplyst, at der nu er mulighed for en ny aftale, men at den afventer udfaldet af sagen.

Parternes argumentation

Lærernes Centralorganisation har anført navnlig, at Skole X har misbrugt ledelsesretten og dermed krænket parternes hovedaftale.

I forbindelse med vedtagelsen af lov nr. 409 om forlængelse af kollektive overenskomster på lærerområdet bortfaldt alle lokalaftaler, og lærernes arbejdstid skulle herefter følge reglerne for arbejdstid for statens tjenestemænd. Skole X kunne derfor ikke opretholde den for skolen gunstigere ordning for rådighedsvagt for lærere med bolig på skolen, der tidligere havde været gældende, uden at indgå en lokalaftale i overensstemmelse med § 3 i arbejdstidsaftalen for statens tjenestemænd. Lærernes tillidsrepræsentant på skolen ønskede ikke at indgå en sådan aftale med skolens ledelse, og der eksisterer ikke en sådan aftale.

Skolens ledelse søgte i stedet at gennemtvinge en ordning svarende til den hidtil gældende ved at true med at opsig lejemålene for de tre lærere, der havde rådighedsvagt, hvis de ikke accepterede at arbejde på vilkår, der var ringere end efter overenskomsten. Skolen har endvidere opsagt lejemålene for to af lærerne, der fastholdt, at de ikke ønskede at deltage i rådighedsvagten på de vilkår, som skolen krævede. Skolens ledelse lagde et tilsvarende pres på tillidsrepræsentanten ved at true med at opsig lejemålene, hvis ikke tillidsrepræsentanten indgik en lokalaftale på vilkår svarende til de tidligere gældende. Skolen har herved lagt et urimeligt og utilbørligt pres på de tre lærere på et tidspunkt, hvor det måtte være klart for ledelsen, at der skulle indledes forhandlinger med tillidsrepræsentanten om indgåelse af en lokalaftale.

Ingen af de tre lærere har på noget tidspunkt afvist at deltage i rådighedsvagterne, hvis det skete på overenskomstmæssige vilkår.

Moderniseringsstyrelsen for Skole X har anført navnlig, at det ligger klart inden for ledelsesretten at prioritere de økonomiske rammer, som skolen er underlagt, herunder også at vurdere, om skolen skal udleje konkrete lejemål eller anvende dem på anden måde i skolens drift. Skolen har på ingen måde misbrugt ledelsesretten.

Det er ubestridt, at det har været fast praksis, at beboelse af tjeneste- og lejeboligerne på skolen var knyttet sammen med rådighedsvagten, og det er ikke misbrug af ledelsesretten, at skolen har haft et ønske om at indgå en lokalaftale på vilkår svarende til de, der tidligere var gældende. Efter Finansministeriets cirkulære om tjeneste- og lejeboliger er der hjemmel til at opsigse lejemålene med henholdsvis tre og seks måneders varsel. Skolen har været berettiget til at oplyse om risikoen for, at lejemålene måtte opsiges, hvis det ikke økonomisk kunne hænge sammen for skolen, og dette udgør derfor heller ikke misbrug af ledelsesretten. Skolen er ikke forpligtet til at udleje boliger til lærerne, og skolen har iagttaget opsigelsesvarslerne. Skolen har således ret til at oplyse, at man påtænker at disponere på anden vis, hvis det er hensigtsmæssigt for skolens økonomi. Skolen har hverken truet med noget eller gennemtvunget noget. Skolens udmelding, således som den fremgår af forstander Ds mail af 26. juni 2014, indeholder da heller ikke antydningen af trusler eller tvang, men er en reflekteret og saglig redegørelse for sagens faktiske sammenhæng holdt i et neutralt sprogbrug.

Det er korrekt, at skolen i en kortere periode havde misforstået reglen, hvorefter fravigelse af lov nr. 409 kræver en lokalaftale. Det konkrete hændelsesforløb udgør dog ikke et brud på ledelsesretten og er i øvrigt ikke omfattet af sagen, idet forholdet var bragt på det rene forud for mæglingmødet den 9. december 2014..

Indklagede har yderligere anført, at Lærernes Centralorganisations påstand om et helt generelt formuleret brud på ledelsesretten uden nærmere konkretisering medfører, at der skal foreligge en særlig kvalificeret overtrædelse for, at Arbejdsretten kan idømme bod. En sådan særlig kvalificeret overtrædelse foreligger ikke.

Der er derfor ikke grundlag for at idømme bod.

Arbejdsrettens begrundelse og resultat

Det følger af hovedaftalen mellem Finansministeriet og Lærernes Centralorganisation og CO10 – Centralorganisationen af 2010 § 2, at arbejdsgivere skal udøve ledelsesretten i overensstemmelse med de i de kollektive aftaler indeholdte bestemmelser og i samarbejde med arbejdstagerne og deres tillidsrepræsentanter i henhold til de mellem Finansministeriet og LC, CO10 eller disses medlemsorganisationer til enhver tid gældende aftaler. Ledelsesretten skal

efter arbejdsretlig praksis udøves på en måde, der er saglig, driftsmæssigt velbegrundet og proportional

Ved lov nr. 409 af 26. april 2013 om forlængelse og fornyelse af kollektive overenskomster og aftaler for visse grupper af ansatte på det offentlige område blev de gældende lokalaftaler, herunder Skole Xs vilkår for rådighedsvagten, ophævet, og en fravigelse af de i henhold til loven gældende arbejdstidsregler vil herefter forudsætte en ny lokalaftale. Det er ubestridt, at en sådan aftale ikke er indgået.

Det lægges efter bevisførelsen til grund, at Skole X har forsøgt at formå de lærere, der havde tjeneste- eller lejebolig på skolen, til at deltage i rådighedsvagten på de tidligere gældende vilkår ved at oplyse, at deres tjeneste- og lejeboliger ville blive opsagt, hvis de ikke deltog i rådighedsordningen på netop disse vilkår.

Det ligger inden for ledelsesretten at opsigse tjeneste- og lejeboligerne, såfremt dette er sagligt begrundet. I det foreliggende tilfælde finder Arbejdsretten, at Skole X har anvendt opsigelse af tjeneste- og lejeboligerne som pressionsmiddel med henblik på at formå medarbejderne til at fravige de efter overenskomsten gældende arbejdstidsregler. Arbejdsretten finder således, at det reelle formål med truslen om opsigelse og den senere opsigelse var at formå de tre lærere til at indgå en aftale om ikke-overenskomstmæssig vilkår for opgørelse af arbejdstiden. En sådan fremgangsmåde kan – uanset om de ændrede vilkår for rådighedsvagt medførte øgede økonomiske omkostninger – ikke anses for sagligt begrundet.

På den anførte baggrund finder Arbejdsretten herefter, at Skole X har misbrugt sin ledelsesret og derfor pådraget sig et bodsansvar.

Boden fastsættes under hensyn til sagens omstændigheder til 25.000 kr.

Thi kendes for ret:

Skole X skal betale en bod på 25.000 kr. til Lærernes Centralorganisation.

I sagsomkostninger for Arbejdsretten skal Skole X betale 2.000 kr. til Arbejdsretten.

Beløbene skal betales inden 14 dage efter afsigelsen af denne dom.